

LIETUVOS RESPUBLIKOS
REGLAMENTUOJAMŲ PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PRIPAŽINIMO ĮSTATYMO
NR. X-1478 1, 2, 5, 58, 59, 63 STRAIPSNIŲ IR 6 PRIEDO PAKEITIMO
IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 59¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMAS
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo Nr. X-1478 1, 2, 5, 58, 59, 63 straipsnių ir 6 priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 59¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant:

- tinkamai įgyvendinti 2018 m. birželio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/958 dėl proporcingumo patikros prieš priimant naujas profesijų reglamentavimo nuostatas (toliau – Proporcingumo direktyva), atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos gautą Europos Komisijos oficialų pranešimą dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros Nr. INFR(2021)2207 (toliau – Europos Komisijos oficialus pranešimas) dėl netinkamo Proporcingumo direktyvos perkėlimo. Minėtame pranešime nurodoma užtikrinti, kad proporcingumo vertinimas būtų taikomas visoms teisės aktų nuostatoms, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis (toliau – Nuostatos), bei įtvirtinti konkrečias Nuostatų proporcingumo vertinimo stebėsenos priemones ir jų vykdymo reguliarumą;

- tobulinti reglamentuojamų profesijų sąrašo reglamentavimo tvarką, atsisakant informacinio pobūdžio sąrašo tvirtinimo teisės aktu ir numatant alternatyvas, kaip reglamentuojamos profesijos būtų identifikuojamos ir jų sąrašas viešinamas bei prieinamas institucijoms ir suinteresuotiems asmenims;

- tobulinti kompetentingų institucijų dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo skyrimo mechanizmą, užtikrinant efektyvų ir lankstų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo procesą;

- teisinio aiškumo bei sistemiškumo, atsisakant perteklinių nuostatų dėl trečiųjų valstybių piliečių, turinčių kitose valstybėse narėse išduotą leidimą, suteikiantį jo turėtojai teisę apsigyventi ir dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą valstybės narės teritorijoje, ir ketinantiems dirbti Lietuvoje aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą pagal reglamentuojamą profesiją (toliau – ES Mėlynos kortelės turėtojai) bei trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai.

Įstatymo projektą paskatinusios priežastys:

1. Ekonomikos ir inovacijų ministerija gavo Europos Komisijos oficialų pranešimą dėl Proporcingumo direktyvos nuostatų netinkamo perkėlimo. Europos Komisijos oficialiame pranešime nurodoma, kad Lietuva ne visa apimtimi vykdo įsipareigojimą pagal Proporcingumo direktyvos 2 straipsnio 1 dalį, kuria yra įtvirtinama pareiga atlikti proporcingumo vertinimą visoms Nuostatoms, kurioms taikoma Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (toliau – Direktyva 2005/36/EB). Europos Komisija nurodo, kad perkėlimo į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę priemonėmis nepakankamai aiškiai nustatyta, ar jos apima visas susijusias Nuostatas, visų pirma ta prasme, kad kai kurioms Nuostatoms dėl tam tikrų reglamentuojamų profesijų gali būti netaikoma proporcingumo patikros pareiga, nes jos neįtrauktos į reglamentuojamų profesijų sąrašą (reglamentuojamų profesijų sąrašas yra tvirtinamas Ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymu¹).

¹ 2014 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymas Nr. 4-486 „Dėl Reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“

Nors bendra pareiga teisės akto projekto rengėjui atlikti Nuostatų proporcingumo vertinimą yra aiškiai įtvirtinta Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo Nr. X-1478 (toliau – Įstatymas Nr. X-1478) 3¹ straipsnio 1 dalyje bei Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje, tačiau susidaro situacija, kad tam tikros nuostatos, dėl reglamentuojamų profesijų, kurios dar nėra įtrauktos į reglamentuojamų profesijų sąrašą, ar dėl planuojamų reglamentuoti profesijų galimai nebus įvertintos pagal proporcingumo vertinimo kriterijus. Šią situaciją dažnu atveju sąlygoja skirtingas teisės aktu tvirtinamo reglamentuojamų profesijų sąrašo interpretavimas. Svarbu pažymėti, kad reglamentuojamų profesijų sąrašas neįtvirtina reikalavimų reglamentuojamoms profesijoms, įrašytos į sąrašą jos netampa reglamentuojamomis, nes reikalavimus profesijoms nustato specialūs teisės aktai, o reglamentuojamų profesijų sąrašas atlieka tik informacinę funkciją. Tai liudija ir reglamentuojamos profesijos sąvoka, įtvirtinta Įstatymo X-1478 3 straipsnio 22 dalimi „22. **Reglamentuojama profesija** – profesinės veiklos rūšis arba profesinės veiklos rūšių grupė, kuriomis užsiimant (arba užsiimant vienu iš jos būdų) pagal teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai reikalaujama turėti tam tikrą profesinę kvalifikaciją. Užsiėmimo būdu laikomas ir profesinio vardo, kurį naudoti pagal įstatymus ir kitus teisės aktus leidžiama tik turintiems tam tikrą profesinę kvalifikaciją, naudojimas, taip pat buvimas šio įstatymo 1 priede išvardytų asociacijų arba organizacijų nariu.“ Akivaizdu, kad reglamentuojama profesija tampa tuomet, kai teisės akte yra įtvirtinami atitinkami reikalavimai, o ne tuomet, kai ji įrašoma į reglamentuojamų profesijų sąrašą. Šis aspektas labai dažnai neteisingai traktuojamas tiek kompetentingų institucijų, tiek profesinių organizacijų ir pačių profesijų atstovų. Reglamentuojamų profesijų sąrašo paskirtis – nurodyti, kokios Lietuvoje yra reglamentuojamos profesijos, kad asmenys, siekiantys pasinaudoti laisvu darbuotojų judėjimu, žinotų, kokios yra galimybės būti pripažintam kitoje valstybėje narėje ir atvirkščiai, kad žinotų, ar reikalinga Lietuvoje prisipažinti jo kitoje valstybėje įgytą profesinę kvalifikaciją.

Be to, įvertinus ilgametę patirtį dirbant su reglamentuojamų profesijų sąrašo tvarkymu, matyti, kad reglamentuojamų profesijų įtraukimo į sąrašą mechanizmas yra sudėtingas, nelankstus. Nors sąrašą sudaro ir jį prižiūri Profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinorius vadovaudamasis Įstatymo Nr. X-1478 nuostatomis, keičiant įsakymu tvirtinamą reglamentuojamų profesijų sąrašą reikalinga gauti ir konkrečios institucijos pritarimą ar prašymą įrašyti jų kompetencijos ribose esančią reglamentuojamą profesiją (-as), nors jau iš pirmiau nurodytos informacijos akivaizdu, kad profesija reglamentuojama tampa teisės aktuose įtvirtinus konkrečius kvalifikacinius ir/ar kitus reikalavimus norint užsiimti atitinkamai profesija ar veikla.

Vadovaujantis Direktyvos 2005/36/EB nuostatomis kiekviena valstybė narė turi pareigą pranešti apie savo valstybėje reglamentuojamas profesijas į Europos reglamentuojamų profesijų duomenų bazę. Be to, Direktyvos 2005/36/EB 57 straipsnis įpareigoja valstybes nares užtikrinti, kad informacija apie valstybėse reglamentuojamas profesijos būtų skelbiama ir reguliariai atnaujinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje 6 straipsnyje nurodytuose kontaktiniuose centruose (Lietuvos minėto centro funkcijas atlieka Viešojo įstaiga Inovacijų agentūra).

Išanalizavus kitų valstybių narių praktiką reglamentuojamų profesijų įtvirtinimo aspektu, iš atsakymus pateikusių 15 valstybių narių, 10 (Austrija, Estija, Liuksemburgas, Belgija, Prancūzija, Čekija, Olandija, Italija, Ispanija, Slovėnija) neturi teisės aktu tvirtinamo reglamentuojamų profesijų sąrašo, ir tik 5 (Lenkija, Švedija, Portugalija, Latvija, Rumunija) sąrašas tvirtinamas teisės aktu. Valstybės, kurios reglamentuojamų profesijų sąrašą tvirtina teisės aktu, kaip neigiamus tokio proceso aspektus nurodė: sunkias, nelanksčias biurokratinės procedūras keičiant tokius sąrašus, dviprasmišką interpretavimą, dvigubą darbą tiek vedant profesijas į Reglamentuojamų profesijų duomenų bazę, kurioje skelbiama informacija yra viešai prieinama visiems asmenims, tiek papildant ar tikslinant tvirtinamą sąrašą.

Taip pat pažymėtina, kad Direktyvos 2005/36/EB nuostatos neįpareigoja valstybių narių reglamentuojamų profesijų sąrašą tvirtinti teisės aktais, o įtvirtina tik pareigą informaciją pateikti į Europos reglamentuojamų profesijų duomenų bazę, bei kontaktinių centrų, įsteigtų pagal Paslaugų

direktyvos nuostatas, portaluose. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu vyksta Europos reglamentuojamų profesijų duomenų bazės perkėlimas į Vidaus rinkos informacinę sistemą. Planuojama atnaujinti informacijos pateikimo mechanizmą kompetentingoms institucijoms („*back end*“) bei duomenų bazės išorinį atvaizdavimą („*front end*“).

Šių metų spalio 3 d. vykusiam Nacionalinės reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo tarybos (toliau – Taryba), kuri sudaroma vadovaujantis Įstatymo Nr. X-1478 60 straipsniu, posėdyje buvo svarstomas klausimas dėl poreikio keisti šiuo metu galiojanti reglamentuojamų profesijų sąrašo tvirtinimo teisės aktu reglamentavimą. Po įvykusios diskusijos Tarybos nariai vienbalsiai priėmė siūlymą pritarti siūlymui inicijuoti reglamentuojamų profesijų sąrašo reglamentavimo tvarkos pakeitimą, atsisakant šio sąrašo tvirtinimo teisės aktu ir numatant alternatyvas, kaip jis būtų viešinamas ir prieinamas institucijoms, asmenims ir visuomenei, bei teikti derinti tokių siūlymą suinteresuotoms institucijoms.

2. Įstatyme Nr. X-1478 įtvirtintas kompetentingų institucijų dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo skyrimo mechanizmas, numatant, kad jas skiria Vyriausybė, neužtikrina efektyvaus ir lankstaus reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo proceso. Šiuo metu kompetentingos institucijos, atsakingos už jų kompetencijai priskirtų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą, tvirtinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 18 d. nutarimu Nr. 637 „Dėl Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 637). Atitinkamai kiekvienos institucijos veiklos dokumentuose yra numatytos funkcijos, susijusios su reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūrų vykdymu. Reglamentuojamų profesijų sritis – kintantis procesas, dažnai sąlygojamas ekonominių, politinių ar socialinių aplinkybių. Vienos profesijos tampa reglamentuojamomis, kitos, pasikeitus aplinkybėms, nereglamentuojamomis. Todėl ir kompetentingų institucijų skyrimo modelis turėtų atliepti pirmiau nurodytą aspektą bei būti pakankamai lankstus ir greitai reaguojantis į pokyčius tiek kintant reglamentuojamoms profesijoms, tiek vykstant atitinkamiems procesams pačiose institucijose. Siūlymu keisti kompetentingų institucijų skyrimo tvarką siekiama padidinti reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo veiklos efektyvumą.

Už reglamentuojamas profesijas yra atsakingos atitinkamos ministerijos, ar jų įgaliotos institucijos, išskyrus atvejus, kai tiesiogiai specialiais teisės aktais atitinkamas reglamentavimas ir priežiūra yra priskiriami konkrečiai institucijai ar atitinkamų profesijų savivaldą įgyvendinančioms asociacijoms. Atitinkamai kiekvienos institucijos veiklos dokumentuose yra numatytos funkcijos, susijusios su reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūrų vykdymu. Šiuo metu institucijose vykstant procesų optimizavimo procesams, pastebimas administravimo funkcijų, tarp jų ir reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo, delegavimas pavaldžioms įstaigoms, kurios dažnai keičiasi, kinta jų pavadinimai, vyksta pavaldžių institucijų apjungimo procesai. Reaguojant į šiuos pokyčius yra būtina efektyvinti ir kompetentingų institucijų dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo skyrimo mechanizmą, nes šiuo metu keičiantis kompetentingai institucijai būtina keisti ir Nutarimą Nr. 637, įgyvendinantį įstatymo Nr. X-1478 nuostatas, kuriame įvardijamos konkrečios institucijos, atsakingos už jų kompetencijai priskirtų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą.

3. Atsižvelgiant į gautą Europos Komisijos oficialų pranešimą dėl Proporcengumo direktyvos nuostatų netinkamo perkėlimo nurodoma, kad Lietuva nors ir įtvirtino Proporcengumo direktyvos 4 straipsnio 6 dalyje nustatyta pareigą stebėti naujų ar iš dalies pakeistų nuostatų, kuriomis po jų priėmimo ribojama galimybė užsiimti reglamentuojamomis profesijomis ar verstis jomis, proporcingumą, tačiau tai padarė nepakankamai išsamiai t. y. nenumatė stebėsenos priemonių reguliarumo bei sistemingumo. Siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendintas Proporcengumo direktyvos 4 straipsnio 6 dalies tikslas būtina ne tik įtvirtinti priimtų Nuostatų stebėsenos pareigą, bet ir numatyti kokia tvarka vadovaujantis ši stebėseną būtų vykdoma.

Įstatymo X-1478 59 straipsnio 2 dalies 3¹ punktą numato pareigą profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatoriui stebėti, kaip priimtose Nuostatose taikomos praktikoje, tačiau siekiant užtikrinti efektyvią ir praktikoje veikiančią stebėsenos sistemą būtina į ją įtraukti ir pačias

kompetentingas institucijas, priėmusias tokias Nuostatas. Būtent institucijos, priėmusios tokias Nuostatas, geriausiai gali stebėti pokyčius, įvykusius po jų priėmimo, pasitelkdamos turimą informaciją bei atitinkamai reaguoti, jei Nuostatos, pasikeitus aplinkybėms, nebeatitinka proporcingumo principo.

4. Siekiant teisinio aiškumo buvo vertinamas poreikis įtraukti į Įstatymo Nr. X-1478 nuostatų taikymo sritį be jau minėtame įstatyme esančių ES mėlynosios kortelės turėtojų ir kitų kategorijų, tokių kaip trečiųjų valstybių piliečių, turinčių Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje, trečiųjų valstybių piliečių, kuriems išduotas leidimas laikinai gyventi ir leista dirbti Lietuvos Respublikoje, trečiųjų valstybių piliečių, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, trečiųjų valstybių piliečių, kuriems išduotas leidimas dirbti sezoninį darbą Lietuvos Respublikoje. Tačiau sistemiškai vertinant Įstatymo Nr. X-1478 nuostatas bei atlikus išsamią jų analizę paaiškėjo, kad šiuo metu Įstatymo Nr. X-1478 nuostatos, net ir nenurodant konkrečių trečiųjų valstybių piliečių grupių, kurių teisinę padėtį reglamentuoja atitinkamos ES direktyvos, apima visus ES valstybių narių piliečius ir trečiųjų valstybių piliečius, kurių profesinė kvalifikacija yra įgyta trečiosiose valstybėse bei tinkamai užtikrina, kad jų profesinės kvalifikacijos būtų pripažįstamos vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/36 EB dėl profesinės kvalifikacijos pripažinimo (toliau – Direktyva 2005/36/EB) nuostatomis. Dėl šios priežasties Įstatymo Nr. X-1478 1 straipsnio 1 dalyje ir 2 straipsnio 3 ir 4 dalyse ES Mėlynos kortelės turėtojų bei 2 straipsnio 6 dalyje trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai, įvardijimas yra perteklinis, nes jie patenka į trečiųjų valstybių piliečių sampratą pagal Įstatymo Nr. X-1478 nuostatas.

Svarbiausi Įstatymo projekto Uždaviniai:

1. Atsisakyti reglamentuojamų profesijų sąrašo tvirtinimo teisės aktu nustatant, kad profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius identifikuoja profesijas, kurios atitinka reglamentuojamos profesijos sąvoką, kaip ji apibrėžta Įstatymo Nr. X-1478 3 straipsnio 22 dalyje, ir jų sąrašą teikia šio įstatymo 63 straipsnyje nurodytam Lietuvos Respublikos kontaktiniam centrui, kurio viena iš funkcijų yra skelbti reglamentuojamas profesijas.

2. Nustatyti, kad kompetentingos institucijos, atsakingos už atitinkamų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą, yra Lietuvos Respublikos ministerijos pagal ministrams pavestą valdymo sritį, ar jų įgaliotos institucijos, išskyrus tuos atvejus, kai kiti subjektai yra paskirti kompetentinga institucija įstatymu ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu.

3. Tobulinti Nuostatų stebėsenos sistemą:

3.1. nustatyti, kad Nuostatų stebėseną, t. y. jų atitiktį proporcingumo principui, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme, atlieka Profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius ir Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos, atsižvelgdamos į pokyčius, įvykusius po atitinkamų nuostatų priėmimo, bei į tai, kaip jos taikomos praktikoje;

3.2. numatyti, kad Nuostatų stebėseną vykdoma Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

4. Siekiant teisinio aiškumo ir sistemiškumo atsisakyti perteklinių nuostatų dėl ES mėlynosios kortelės turėtojų, trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai, įvardijimo Įstatymo Nr. X-1478 paskirtyje ir taikymo srityje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ekonomikos plėtros departamento (direktorius – Osvaldas Šmitas, tel. 8 699 19 945, el. p. osvaldas.smitas@eimin.lt) Žmoniškųjų išteklių plėtros skyriaus (vedėjas – Linas Kadys, tel. 8 640 14 700, el. p. linas.kadys@eimin.lt) patarėja Rasa Balserienė (tel. 8 621 31 328, el. p. rasa.balseriene@eimin.lt) ir vyriausioji specialistė Sandra Kvaraciejienė (tel. 8 689 87 970, el. p. sandra.kvaraciejiene@eimin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptariamais teisiniais santykiais

1. Įstatymo Nr. X-1478 59 straipsnio 2 dalies 9 punktas įtvirtina, kad reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius sudaro reglamentuojamų profesijų sąrašą, kurį tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotoji institucija. Nutarimo Nr. 637 2.2.3 papunkčiu Ekonomikos ir inovacijų ministerija yra paskiriama patvirtinti reglamentuojamų profesijų sąrašą. Reglamentuojamų profesijų sąrašas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2014 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 4-486 „Dėl reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“.

Nors šiuo metu Įstatymas Nr. X-1478 įtvirtina reglamentuojamų profesijų sąrašo sudarymo ir tvirtinimo sistemą, tačiau toks reglamentavimas sąlygoja neteisingą minėto sąrašo interpretaciją t. y. reglamentuojamomis profesijomis yra laikomos tik tos profesijos, kurios yra įtrauktos į sąrašą. Atsižvelgiant į tai, Europos Komisijos oficialiame pranešime dėl Proporcingumo direktyvos nuostatų netinkamo perkėlimo nurodoma, kad Lietuva ne visa apimtimi vykdo Proporcingumo direktyvos

2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą pareigą atlikti proporcingumo vertinimą visoms Nuostatomis, kurioms taikoma Direktyva 2005/36/EB, visų pirma ta prasme, kad kai kurioms Nuostatomis dėl tam tikrų reglamentuojamų profesijų gali būti netaikoma proporcingumo patikros pareiga, nes jos neįtrauktos į reglamentuojamų profesijų sąrašą.

2. Įstatymo Nr. X-1478 58 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė paskiria kompetentingas institucijas. Atitinkamai Nutarimo Nr. 637 1.1 papunkčiu yra paskiriamos konkrečios kompetentingos institucijos, atsakingos už jų kompetencijai priskirtų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą – Lietuvos Respublikos ministerijos pagal ministrams pavestą valdymo sritį, jų įgaliotos institucijos ir kiti subjektai, kuriems atitinkamos funkcijos yra paskirtos įstatymu ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (pvz.: Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba). Šiuo metu įtvirtintas kompetentingų institucijų skyrimo mechanizmas neužtikrina efektyvaus ir lankstaus reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo proceso.

3. Šiuo metu Įstatymo X-1478 59 straipsnio 2 dalies 3¹ punktas numato pareigą tik profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatoriui stebėti, kaip priimtose Nuostatomis taikomos praktikoje, ir, kilus abejonių dėl jų atitikties proporcingumo principui, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme, atsižvelgiant į pokyčius, įvykusius po atitinkamų nuostatų priėmimo, atsakingai institucijai teikti pasiūlymus dėl nuostatų peržiūros, kad būtų pakartotinai įvertinta jų atitiktis proporcingumo principui. Nors yra įtvirtinama bendra pareiga profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatoriui dėl nuostatų stebėsenos, tačiau praktikoje toks Nuostatų stebėsenos mechanizmas kelia sunkumų, nes nėra įtraukiamos ir pačios institucijos, priėmusios tokias nuostatas. Be to, įstatymu nėra nurodoma, kokia tvarka yra vykdoma stebėseną, t. y. nėra numatomos konkrečios priemonės ir vykdymo tvarka.

4. Šiuo metu galiojančios nacionalinės teisės nuostatos, perkeliančios Direktyvos 2005/36/EB reikalavimus, tame tarpe ir dėl ES piliečių profesinių kvalifikacijų, įgytų trečiosiose valstybėse pripažinimo, yra įtvirtintos Įstatymo Nr. X-1478 1 straipsnio 1 dalyje, 2 straipsnio 5 dalyje, 3 straipsnio 6 dalyje ir 12 straipsnio 7 punkte. Vertinant visą Įstatymą Nr. X-1478 sistemiškai yra akivaizdu, kad asmenims, kurie profesinę kvalifikaciją yra įgiję trečiojoje valstybėje (tame tarpe ir ES mėlynosios kortelės turėtojams bei trečiųjų valstybių piliečiams, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai) yra taikomos Įstatymo Nr. X-1478 nuostatos visa apimtimi ir jei toks trečiosios valstybės pilietis yra įgijęs profesinę kvalifikaciją trečiojoje valstybėje, tačiau jo formalios kvalifikacijos diplomą atitinka sąlygą nurodytą Įstatymo Nr. X-1478 3 straipsnio 6 dalyje:

„6. Formalios kvalifikacijos įrodymas – kompetentingos institucijos išduotas diplomą, pažymėjimas ar kitas dokumentas, kuriais patvirtinama, kad įgyta profesinė kvalifikacija ar paprastai valstybėse narėse sėkmingai baigtas profesinio rengimo kursas, arba trečiosios valstybės institucijos išduotas diplomą, pažymėjimas ar kitas dokumentas, pripažįstami valstybės narės, jeigu jo turėtojas valstybėje narėje turi tam tikros profesijos trejų metų patirtį ir ta patirtis joje pripažįstama.“, tokiam asmeniui būtų taikoma Įstatymo Nr. X-1478 12 straipsnio 7 punktas, t. y.

bendroji formalios kvalifikacijos įrodymų pripažinimo sistema. Atsižvelgiant į tai kas nurodyta, ES mėlynosios kortelės turėtojų bei trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai įvardijamas Įstatymo Nr. X-1478 1 straipsnio 1 dalyje, 2 straipsnio 3, 4 ir 6 dalyse yra perteklinės nuostatos.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai:

1. Įstatymo Nr. X-1478 1 straipsnio 1 dalį, 2 straipsnio 3 dalį siūloma tikslinti atsisakant perteklinio nurodymo taikymo srityje dėl ES mėlynosios kortelės turėtojų. Taip pat siūloma pripažinti netekusiais galios Įstatymo Nr. X-1478 2 straipsnio 4 ir 6 dalis, kuriose taip pat nurodoma Įstatymo Nr. X-1478 taikymo sritis išskiriant konkrečias asmenų grupes, t. y. ES mėlynosios kortelės turėtojus ir trečiųjų valstybių piliečius, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai. Atitinkamai siūloma patikslinti Įstatymo Nr. X-1478 5 straipsnio 10 dalį. Siūlymas teikiamas siekiant atsisakyti perteklinių nuostatų ir taip užtikrinti teisinio reguliavimo aiškumą ir sistemiškumą. Sistemiskai vertinant šiuo metu galiojančio Įstatymo Nr. X-1478 1 straipsnio 1 dalies, 2 straipsnio 5 dalies, 3 straipsnio 6 dalies ir 12 straipsnio 7 dalies nuostatas yra akivaizdu, kad asmenims, kurie profesinę kvalifikaciją yra įgiję trečiojoje valstybėje (tame tarpe ir ES mėlynosios kortelės turėtojams bei trečiųjų valstybių piliečiams, kurie yra valstybės narės piliečio šeimos nariai) yra taikomos Įstatymo Nr. X-1478 nuostatos visa apimtimi ir jei toks trečiosios valstybės pilietis yra įgijęs profesinę kvalifikaciją trečiojoje valstybėje, tačiau jo formalios kvalifikacijos diplomai atitinka sąlygą nurodytą Įstatymo Nr. X-1478 3 straipsnio 6 dalyje: „**6. Formalios kvalifikacijos įrodymas – kompetentingos institucijos išduotas diplomai, pažymėjimas ar kitas dokumentas, kuriais patvirtinama, kad įgyta profesinė kvalifikacija ar paprastai valstybėse narėse sėkmingai baigtas profesinio rengimo kursas, arba trečiosios valstybės institucijos išduotas diplomai, pažymėjimas ar kitas dokumentas, pripažįstami valstybės narės, jeigu jo turėtojas valstybėje narėje turi tam tikros profesijos trejų metų patirtį ir ta patirtis joje pripažįstama.**“, tokiame asmeniui būtų taikoma Įstatymo Nr. X-1478 12 straipsnio 7 dalis, t. y. bendroji formalios kvalifikacijos įrodymų pripažinimo sistema. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo Nr. X-1478 nuostatos tiesiogiai neperkelia 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyvos 2009/50/EB dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą nuostatų, Įstatymo projekto 7 straipsniu, kuriuo keičiamas Įstatymo Nr. X-1478 6 priedas „Įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai“, siūloma atsisakyti nuorodos į minėtą direktyvą.

2. Įstatymo Nr. X-1478 58 straipsnio 6 dalį siūloma tikslinti ir numatyti, kad Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos, atsakingos už atitinkamų reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimą, yra Lietuvos Respublikos ministerijos pagal ministrams pavestą valdymo sritį, ar jų įgaliotos institucijos, išskyrus tuos atvejus, kai kiti subjektai yra paskirti kompetentinga institucija įstatymu ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu. „Kiti subjektai“ apimtų tiek atitinkamų profesijų savivaldą įgyvendinančias asociacijas, tiek kitus subjektus, kuriems šios funkcijos gali būti deleguotos įstatymu ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, atsižvelgiant į Viešojo administravimo įstatymo nuostatas. Atsižvelgiant į siūlomą pakeitimą, kuriuo „reglamentuojamų profesijų savivaldą įgyvendinančios asociacijos“ patenka į kompetentingų institucijų apimtį, siekiant nuostatų suderinamumo, siūloma tikslinti ir Įstatymo Nr. X-1478 59 straipsnio 2 dalies 3 punktą ir 59 straipsnio 3 dalį.

Šis pakeitimas, kuriuo įtvirtinamas bendras kompetentingų institucijų skyrimo principas, leidžia atsisakyti nuostatos dėl kompetentingų institucijų tvirtinimo atskiru teisės aktu – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, taip užtikrinant efektyvesnį ir lankstesnį reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo procesą.

3. Įstatymo Nr. X-1478 59 straipsnio 2 dalies 9 punkte siūloma numatyti, kad profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius identifikuoja profesijas, kurios atitinka reglamentuojamos profesijos sąvoką, kaip ji apibrėžta Įstatymo Nr. X-1478 3 straipsnio 22 dalyje, ir jų sąrašą teikia šio įstatymo 63 straipsnyje nurodytam Lietuvos Respublikos kontaktiniam centrui Lietuvos

Respublikoje. Šiuo pakeitimu siūloma atsisakyti teisės aktu tvirtinamo reglamentuojamų profesijų sąrašo, atsižvelgiant į tik informacinę šio sąrašo paskirtį. Taip pat šiuo pakeitimu siekiama išvengti neteisingo reglamentuojamų profesijų sąrašo, tvirtinamo teisės aktu, interpretavimo ir taip užtikrinti, kad Proporcengumo direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pareiga atlikti proporcingumo vertinimą yra taikoma visoms teisės aktų nuostatom, kuriomis ribojama galimybė užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis.

4. Įstatymo projekto 5 straipsniu siūloma papildyti Įstatymą Nr. X-1478 59¹ dalimi įtvirtinant aiškią nuostatą, kad Nuostatų stebėseną atlieka Profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius ir Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos, kurie atsižvelgdami į pokyčius, įvykusius po atitinkamų nuostatų priėmimo, bei į tai, kaip jos taikomos praktikoje, stebi šių nuostatų atitiktį proporcingumo principui, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme. Taip pat yra numatoma, kad Nuostatų stebėseną vykdoma Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Šiuo pakeitimu siekiama užtikrinti tinkamą Proporcengumo direktyvos nuostatų taikymą bei įtvirtinti pagrindą Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai patvirtinti Nuostatų stebėsenos vykdymo tvarką, numatant konkrečias stebėsenos priemones ir jų vykdymo reguliarumą. Manome, kad tikslinga būtų pavesti tvirtinti šią tvarką Ekonomikos ir inovacijų ministrui, kurio valdymo sričiai yra priskirtas reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo politikos formavimas.

Atitinkamai yra tikslinama Įstatymo Nr. X-1478 59 straipsnio 2 dalies 3¹ punktas, numatant, kad profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius teikia pasiūlymus kompetentingai institucijai dėl Nuostatų atitikties proporcingumo principui, kaip jis apibrėžtas Teisėkūros pagrindų įstatyme, peržiūros. Profesinių kvalifikacijų pripažinimo koordinatorius galėtų teikti siūlymus atsižvelgdamas į stebėsenos rezultatus, Europos Komisijos ar kitų valstybių narių pateiktas užklausas ar pastebėjimus, specialistų kreipimąsi ir pan.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas atliktas. Priėmus įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai, priešingai – pasiūlymai dėl nuostatų, ribojančių galimybę užsiimti reglamentuojama profesija, stebėsenos sudarys sąlygas išvengti neproporcingo reikalavimų reglamentuojamoms profesijoms taikymo. Neproporcingas profesijų reglamentavimas kuria dideles kliūtis rinkoje teikiamoms paslaugoms.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl jie nevertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Priėmus įstatymą, bus reikalinga:

- pakeisti Nutarimą Nr. 637, kuriame *inter alia* reikės numatyti instituciją, kuri parengtų Norminių teisės aktų nuostatų, ribojančių galimybę užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis, stebėsenos vykdymo tvarkos aprašą.

- Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymu patvirtinti Norminių teisės aktų nuostatų, ribojančių galimybę užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis, stebėsenos vykdymo tvarkos aprašą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo negauta.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „reglamentuojama profesija“, „profesinių kvalifikacijų pripažinimas“, „nuostatų proporcingumo vertinimas“, „laisvas asmenų judėjimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
